

UMĚLEC, VLAST, SPOLEČNOST

1834 – premiéra divadelní hra **Fidlovačka** Josefa Kajetána Tyla

Hudba: František Škroup → píseň Kde domov můj

1918 – píseň se stala součástí československé státní hymny

1993 - píseň = česká státní hymna

1881 – otevření Národního divadla – premiéra opery **Libuše** Bedřicha Smetany

30. lét 20. stol. – nebezpečí nacismu – Osvobozené divadlo

Autoři her, herci a zpěváci: Jiří Voskovec

Jan Werich

Skladatel hudby: Jaroslav Ježek

R O M A N T I S M U S (19. stol.)

Bedřich Smetana

*1824 v Litomyšli

- zakladatel české národní hudby

- dílo: cyklus symfonických básní *Má vlast*

(Vyšehrad, Vltava, Šárka,

Z českých luhů a hájů,

Tábor, Blaník)

opery: *Braniboři v Čechách*

Prodaná nevěsta

Dalibor

Libuše (1883 premiéra k otevření Národního divadla)

Dvě vdovy

Hubička

Tajemství

Čertova stěna

Viola (nedokončená)

smyčcový kvartet e moll *Z mého života*

sbory: *Tři ženské sbory* (*Má hvězda, Západ slunce, Přiletěly vlaštovičky*)

polky: *Louisina*

Jiřinková

České tance

- od 50-ti let hluchý

+ 1884 v Praze

Antonín Dvořák

*1841 v Nelahozevsi u Kralup

- 3 roky působil v Praze jako profesor skladby na konzervatoři,
- 3 roky byl ředitelem konzervatoře v New Yorku
- má zakladatelský význam pro českou národní hudbu
- ve světě úspěch a uznání už za jeho života
- jeho žáci: Josef Suk

Vítězslav Novák

Oskar Nedbal

- Dílo: Novosvětská symfonie
Tři romantické kusy pro housle
Slovanské tance
Moravské dvojzpěvy
Česká suita
opery: Rusalka
Čert a Káča
Šelma sedlák

+1904 v Praze

Charakteristické znaky romantismu:

- soustředění se na citovou stránku člověka (lyrika, sentimentalita, dramatičnost)
- náměty: lid. pověsti, exotika, mystika, folklór, národní tradice
- ⇒ slovanské **národní školy:**
 - **ruská:** Alexander Borodin
Modest Petrovič Musorgskij
Rimskij Korsakov
Petr Ilji Čajkovskij
 - **polská:** Fryderyk Chopin
 - **česká:** Bedřich Smetana
Antonín Dvořák

KLASICISMUS (18. stol.)

Charakteristické znaky: jednoduché melodie, dur-moll tóniny, používání písňové formy, ronda, sonátové formy, vznik **symfonie**, ustálení symfonického orchestru (skupiny nástrojů:

bicí: laděné – tympány

neladěné – bubny, triangel, činely

dechové: žesťové – trubka, lesní roh, pozoun, tuba, příčná flétna, pikola

dřevěné – klarinet, hoboj, fagot

strunné: smyčcové- housle, viola, violoncello, kontrabas

drnkací – kytara, harfa)

velká obliba instrumentálních (hraných) skladeb:

orchestrální – hraje celý orchestr

komorní – hraje malá skupina nástrojů (duo, trio, kvartet, kvintet,, sonáta)

Ludwig van Beethoven

*1770 v Bonnu v hudebnické rodině

- od 8 let vystupuje veřejně jako varhaník, od 13 cembalistou v divadle
- 3 období skladatelského vývoje:

1. klasické

2. individuální (boj s ušní chorobou)

3. největší intenzita, komplikovanost skladatelské práce

- dílo: 9 symfonií (č. 3 Es dur Eroika

č. 5 c moll Osudová

č. 6 F dur Pastorální

č. 9 d moll Devátá)

klavírní sonáty Jarní

Kreutzerova

Měsíční

1 opera Fidelio

slavnostní mše Missa solemnis

+ 1827

⇒ Óda na radost (z Deváté symfonie) se stala hymnou Evropské Unie

hudba: L. v. Beethoven

slova: Friedrich Schiller

Další představitelé klasicismu: **Joseph Haydn**

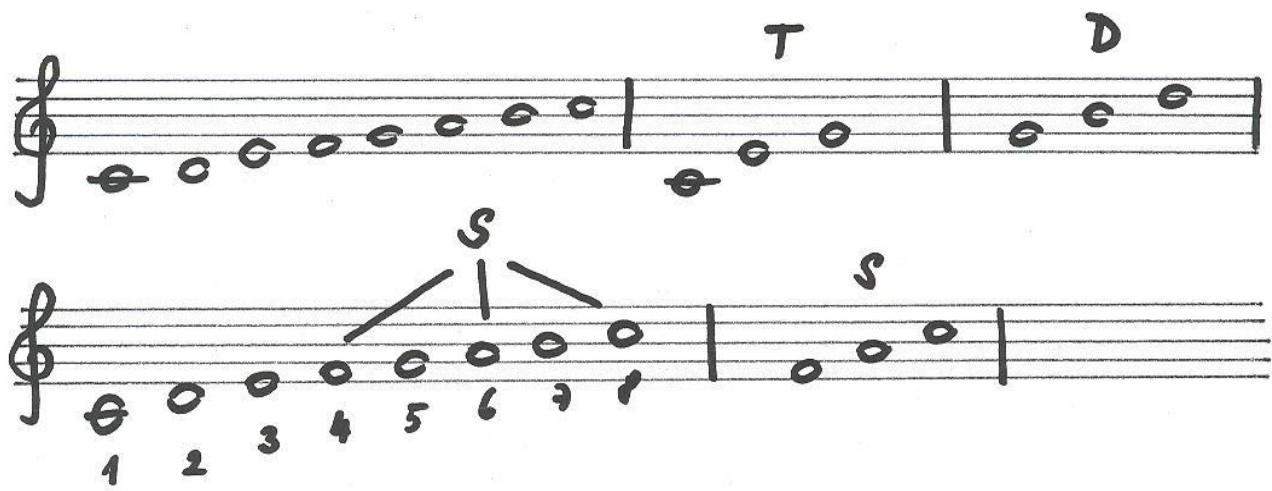
Wolfgang Amadeus Mozart

Harmonické funkce

TÓNKA = akord (souzvuk 3 tónů) tvořený na 1. stupni stupnice

DOMINANTA = akord tvořený na 5. stupni stupnice

SUBDOMINANTA = akord tvořený na 4. stupni stupnice

NAŠE VLAST V HUDBĚ

Lidové písně – neznáme jejich autora

- vznikly k různým příležitostem
- v různých národopisných (folklorních) oblastech
- zapsány do not až v 18. a 19. století sběrateli lid. písní

- národopisné oblasti: **Slovácko** (dolňácko, hornácko): cimbálová muzika, hudecká kapela

mužský tanec verbuňk

Klatovsko: tanec furiant

Lašsko: tanec polonéza, mazurka

Valašsko: tanec odzemek

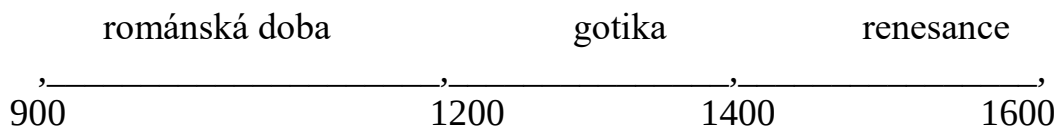
Haná: tanec točená

Chodsko: dudácká kapela

tanec do kolečka

Z naší hudební minulosti

Hudební sloh (styl) = období, ve kterém se používají ve skladbách společné prvky „hudební řeči“

RENESSANCE (15. a 16. století)

- Evropa: polyfonie = vícehlas (několik samostatných melodických hlasů)
- Čechy: jednohlasé husitské písně = chorály
 - nejznámější husitský chorál „Ktož jsú boží bojovníci“
 - zapsán v Jistebnickém kancionálu
 - použit ve skladbách skladatelů 19. st.
 - (B. Smetana: opera Libuše
 - symf. básně Tábor
 - Blaník
 - A. Dvořák: Husitská předehra
 - V. Novák: Jihočeská suite)

BAROKO (17. stol.)

České baroko = období temna (doba po bitvě na Bílé hoře)

- představitelé: Adam Václav Michna z Otradovic – písně Chtíc, aby spal
Nebeští kavalérové

Pavel Josef Vejvanovský
Bohuslav Matěj Černohorský
Jan Dismas Zelenka (= český Bach)

- způsob komponování skladeb = polyfonie

KLASICISMUS (18. stol.)

- vysoká úroveň instrumentální hudby
- odchody českých hudebníků do zahraničí (Německo, Itálie, Francie, Vídeň)
- představitelé: Jan Václav Stamic
Josef Mysliveček
Antonín Rejcha
bratři Bendové
František Xaver Brixl

ROMANTISMUS (19. stol.)

- charakteristika
- česká národní škola: **Bedřich Smetana, Antonín Dvořák**
- programní hudba ⇒ symfonická báseň (skladatel se snaží vyjádřit hudbou určitý námět (program), čerpaný mimo oblast hudby – z literatury, z přírody, z minulosti národa,)
- skladatelské principy: VARIACE = obměna hudebního motivu
GRADACE = stupňování napětí pro vyjádření silných prožitků
KONTRASTU = použití protikladných výrazových prostředků, např. dur x moll
rychle x pomalu
slabě x silně
vesele x smutně
orchestr x sólo
SYMETRIE = souměrnost skladby

Žáci A. Dvořáka:

Josef Suk

- skladatel, houslista, člen Českého kvarteta
- dílo: Pohádka (suite z hudby k pohádce Radúz a Mahulena Julia Zeyera)
 - Serenáda
 - symfonický pochod V nový život
 - Píseň lásky

Vítězslav Novák

- dílo: symfonická báseň V Tatrách
 - Jihočeská suite
 - Slovácká suite

Oskar Nedbal

- dílo: opera Z pohádky do pohádky
 - opereta Polská krev

HUDBA XX. STOLETÍ

Leoš Janáček

*1854 v Hukvaldech v učitelské rodině

- dětství: Brno – člen řádu Starobrněnského kláštera
- studia: maturita na učitelském ústavu v Brně
 - varhanická škola v Praze, Lipsku a ve Vídni
- 1881 ředitel nově zřízené varhanické školy v Brně
- představitel HUDEBNÍHO REALISMU ⇒ nápěvková teorie
- dílo: sbory Maryčka Magdonova

70 000

Kantor Halfar

Potulný šílenec

Opery Její pastorkyňa

Výlety páně Broučkovy

Příhody lišky Bystroušky

Kát'a Kabanová

Glagolská mše

Taras Bulba

Lašské tance

Sinfonietta

Říkadla

+1928 v Brně

Bohuslav Martinů

*1890 v Poličce na Vysočině

- studia: Praha, Paříž
- v době války pobyt v USA
- od r. 1938 Švýcarsko
- dílo: opery Hry o Marii

Řecké pašije

Ariadna

balet Špalíček

komorní kantáta Otvírání studánek

cykly písní Nový Špalíček

Písničky na jednu stránku

Písničky na dvě stránky

+1959 v Liestalu (ve Švýcarsku)